

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené nezákonnou vazbou

Ve své praxi jsem se snad nesetkal s méně spravedlivými případy odškodnění nezákonného výkonu veřejné moci, než je odčinění nemajetkové újmy za nezákonnou vazbu. Přestože bývá vazba uvalena na konkrétní obviněnou osobu zpravidla již na počátku jejího trestního stíhání, k odčinění nemajetkové újmy způsobené nezákonnou vazbou dochází v praxi až po skončení (často mnohaletého) trestního stíhání.

Uvedený postoj je soudy a Ministerstvem spravedlnosti[1] odůvodňován tím, že primárním prostředkem odčinění nemajetkové újmy způsobené nezákonnou vazbou je započítání doby v ní strávené na délku výkonu trestu odnětí svobody, a proto je nezbytné nejprve vyčkat na výsledek trestního stíhání (zda dojde k odsouzení pachatele a případnému uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, či ke zproštění obžaloby nebo zastavení trestního stíhání apod.)

Jsem kritikem tohoto pojetí a na následujících řádcích se pokusím svůj postoj blíže vysvětlit a předložit argumenty více respektující nejenom právo na odškodnění nezákonné vazby, ale i právo na osobní svobodu každého člověka.

Právní úprava obecně

Nezákonná vazba se odškodňuje za podmínek § 8 OdpŠk.[2] Podle § 8 odst. 1 OdpŠk platí, že nárok na náhradu újmy lze uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Ve smyslu § 8 odst. 2 OdpŠk lze náhradu újmy přiznat i v případě tzv. předběžně vykonatelných rozhodnutí, tedy za situace, kdy je újma způsobena rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc, a to za situace, pokud je takové rozhodnutí zrušeno nebo změněno na základě řádného opravného prostředku.

Podmínky pro vznik nároku jsou naplněny již okamžikem zrušení nebo změny rozhodnutí a od toho okamžiku rovněž počíná běžet i promlčení doba pro uplatnění nároku. Beze zbytku se tyto teze uplatní při uplatňování nároku na náhradu škody (typicky pokud jde o náhradu nákladů obhajoby či ušlý zisk) vzniklé v příčinné souvislosti s nezákonnou vazbou.

V případě nemajetkové újmy je praxe poněkud odlišná a roli zde hraje okolnost, jak trestní stíhání nakonec dopadne (soudy v této souvislosti užívají termíny „výsledek trestního řízení“ či „výsledek trestního stíhání“). Náhrada nemajetkové újmy poskytuje formou přiměřeného zadostiučinění. V závislosti na intenzitě způsobené nemajetkové újmy se ve smyslu § 31a odst. 2 OdpŠk poskytuje přiměřené zadostiučinění ve formě konstatování porušení práva, nebo se poskytuje zadostiučinění v penězích, případně v jiné formě. Takovým zadostiučiněním může být např. omluva,[3] často realizovaná formou úředního dopisu adresovaného poškozenému a podepsaného ministrem spravedlnosti či vedoucím odboru odškodňování.

V praxi potom dochází nejčastěji ke dvěma způsobům odčinění nemajetkové újmy způsobené nezákonnou vazbou, a to započítáním vykonané vazby na uložený trest odnětí svobody[4] a pokud není tento způsob odškodnění možný (např. v důsledku zproštění obžaloby), přichází v úvahu peněžní zadostiučinění. Finanční kompenzace činí zpravidla 500 až 1500 Kč za jeden den vazby,[5] přičemž

toto rozmezí je i v závislosti na okolnostech konkrétního případu orientační.[6]

Pro úplnost doplňuji, že kromě nezákonné vazby náleží náhrada újmy i za vykonanou vazbu zákonnou (§ 9 OdpŠk). Tedy vazbu, která nebyla prohlášena za nezákonnou a v samotném trestním řízení nedojde k odsouzení, přičemž se zároveň nejedná o vyluku z práva na náhradu újmy podle § 12 OdpŠk. Zde je tedy nárok na náhradu nemajetkové újmy vázaný na okamžik deklarace objektivní nedůvodnosti trestního stíhání, která musí vyplynout z okolností konkrétního případu.[7] Konstrukce vzniku nároku a rozhodování o něm je proto kvůli neoddělitelnosti s důvodností trestního stíhání odlišná od nezákonné vazby - v případě zákonné vazby je nutné vyčkat na konečné rozhodnutí v trestní věci, které se s otázkou důvodnosti vedení trestního stíhání vypořádává.

Podmínky, za kterých lze nezákonnou vazbu odškodnit započítáním doby jejího výkonu na dobu uloženého trestu odnětí svobody

Podle ustálené rozhodovací praxe[8] je primární možností odčinění nemajetkové újmy za nezákonnou vazbu započítání doby jejího trvání na dobu uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody. K tomu je zapotřebí vyčkat na to, jak trestní řízení pravomocně dopadne a jaký trest bude případně uložen. Citovaná judikatura pracuje v této souvislosti s termínem „výsledek trestního stíhání“, případně „výsledek trestního řízení“, neboť až ten je určujícím kritériem pro posouzení, jaké zadostiučinění má být poskytnuto.

Nárok na náhradu nemajetkové újmy tak fakticky vzniká nikoli naplněním zákonných podmínek podle § 8 OdpŠk (zrušením rozhodnutí o vazbě pro nezákonnost, např. na základě stížnosti či ústavní stížnosti), ale až pravomocným skončením trestního stíhání (pravomocným rozsudkem, usnesením o zastavení trestního stíhání, či postoupením věci apod.)[9]

Tedy v případech, kdy trestní stíhání skončí odsuzujícím rozsudkem, kterým je konkrétní osobě uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, započítá se doba strávená ve vazbě na uložený trest odnětí svobody (trest odnětí svobody bude zkrácen o dobu, kterou osoba strávila ve vazbě). Za situace, kdy nepodmíněný trest odnětí svobody pravomocně uložen není (je uložen jiný druh trestu, či dojde ke zproštění obžaloby, zastavení trestního stíhání, postoupení věci apod.), přichází v úvahu peněžité zadostiučinění.

Podmíněný trest odnětí svobody

Jak je to v situaci, kdy je poškozená osoba odsouzena k podmíněnému trestu odnětí svobody? Je nutné s odčiněním nemajetkové újmy vyčkávat do doby, než se podmíněně odsouzený osvědčí (a tím pádem vyčkávat nejenom do výsledku trestního stíhání, ale i do uplynutí zkušební doby)? Co když dojde k přeměně podmíněného trestu na nepodmíněný?

Na položené otázky našel odpověď Nejvyšší soud v nedávném rozsudku ze dne 26. září 2023 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2636/2023. Uzavřel, že již samo pravomocné odsouzení poškozeného k trestu odnětí svobody podmíněně odloženému na přiměřenou zkušební dobu brání úvaze o předčasnosti žaloby na náhradu nemajetkové újmy, k níž mělo dojít v průběhu trestního řízení nezákonně vykonanou vazbou.

Jinými slovy, nárok na náhradu nemajetkové újmy za nezákonnou vazbu vzniká v okamžiku právní moci meritorního rozhodnutí v trestní věci (zastavení trestního stíhání, postoupení věci, či zproštění obžaloby), nikoli uplynutím zkušební doby podmíněného odsouzení, či právní mocí rozhodnutí o přeměně podmíněného trestu na nepodmíněný. Jiné pojetí by podle názoru Nejvyššího soudu mohlo vést k výkladovým nejasnostem ohledně počátku běhu promlčecí lhůty (zda by se počítala od uplynutí zkušební doby, či od právní moci rozhodnutí o osvědčení apod.)

Nejvyšší soud akcentoval v naznačených souvislostech i zásadu, že nemajetková újma má být k žádosti poškozeného kompenzována, jakmile vznikla.

S názorem Nejvyššího soudu nelze než souhlasit. Odstraňuje právní nejistotu a dává jasné mantinely, kdy vzniká nárok na náhradu nemajetkové újmy za nezákonnou vazbu v situaci, kdy je poškozený podmíněně odsouzen. Není žádného důvodu vyčkávat hypotetického rozhodnutí o přeměně podmíněného trestu odnětí svobody na nepodmíněný a oddalovat odškodnění osob poškozených nezákonnou vazbou.

Další úvahy

Osobně bych si dokázal představit jít ještě dál a odškodňovat nezákonnou vazbu peněžitým odškodněním bezprostředně poté, co byla její nezákonnost deklarována.

Výhrady mám zejména k samotnému započítání doby vykonané vazby do doby uloženého trestu odnětí svobody jakožto kompenzačního prostředku. Započítání doby vykonané vazby do doby uloženého trestu odnětí svobody upravuje § 92 TrZ.[\[10\]](#) Důležitou okolností je, že při započítání vazby nehraje roli, zdali byla vazba zákonná, či nikoli. Započítání nezákonné vazby tak není nadáno žádným benefitem oproti započítání vazby zákonné, ale obě nastávají ze zákona za stejných podmínek, a to při existenci uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody. Ad absurdum toto pojetí umožňuje odškodnit vazbu zákonnou v případě odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, což nejenže neplyne ze psané právní úpravy, ale nedává tato teze smysl ani z logiky věci. Proto jsem přesvědčen, že se v případě započítání doby vykonané vazby na nepodmíněný trest odnětí svobody o kompenzační prostředek odčinění nezákonné vazby jednat nemůže.

Dlužno doplnit, že obsahově obdobnou argumentaci předložil dovolatel v zásadním řízení[\[11\]](#) pro danou problematiku, nicméně Nejvyšší soud se uvedenou úvahou nijak nezabýval a uzavřel, že započítání délky vazby do výkonu trestu odnětí svobody je dostatečným odškodněním.

Zadostiučinění ve formě započítání doby výkonu vazby na uložený nepodmíněný trest odnětí svobody zároveň není jediným myslitelným kompenzačním prostředkem – odčinit nemajetkovou újmu lze i poskytnutím přiměřeného peněžitého zadostiučinění. To může být jistě poskytnuto bezprostředně poté, co došlo k rozhodnutí o nezákonné vazbě.

Poskytnutí odškodnění po mnoha letech od nezákonné vazby navíc podstatně snižuje účinek odškodnění pro poškozené osoby. Není podle mého názoru žádného důvodu, aby na pomyslných miskách vah převážil zájem na vyčkávání možného nepodmíněného trestu odnětí svobody pro účely započítání nad právem poškozené osoby na odškodnění bezprostředně následující po škodní události.

Lze namítnout, že do úvah o odčinění nemajetkové újmy za nezákonnou vazbu by se měly promítnout i okolnosti probíhajícího trestního stíhání, zejména jeho výsledek. Tento argument nicméně nepovažuji za relevantní, neboť okolnosti samotného trestního stíhání se zohledňují a mají podle mého názoru i nadále zohledňovat při případném odškodnění nezákonného trestního stíhání v případě, že trestní stíhání nevyústí v odsouzení a neexistují zároveň žádné důvody znemožňující odškodnění poskytnout (§ 12 OdpŠk). Ostatně konstantní judikatura v tomto ohledu stanovuje, že při posuzování nemajetkové újmy za nezákonnou vazbu se zohledňuje povaha trestní věci (typová závažnost trestného činu, pro který byla poškozená osoba držena ve vazbě), celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby.[\[12\]](#) Jedná se tedy o kritéria, která souvisí toliko s výkonem vazby, nikoli trestním stíháním. Není proto nutné na výsledek trestního stíhání vyčkávat.

Kdy podat žádost o odškodnění nezákonné vazby

Přesto bych s podáním žádosti o odškodnění neotálel, nýbrž doporučuji ji podat v zákonné 6 měsíční promlčecí době, počítané od oznámení rozhodnutí o tom, že vazba je nezákonná.^[13] Tedy nečekat na výsledek trestního stíhání a na případné uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale podat žádost o odškodnění bezprostředně poté, co je její nezákonnost deklarována.

Tímto postupem lze předejít námitce promlčení učiněné v případném soudním řízení ze strany Ministerstva spravedlnosti. Nelze nicméně vyloučit přerušení řízení ze strany soudu rozhodujícího o odškodnění do doby, než bude výsledek trestního stíhání znám.

Tyto nejasnosti by přitom mohly být odstraněny pojetím existence nároku ve výše uvedeném smyslu, tedy zárukou odčinění nemajetkové újmy bezprostředně poté, co je vazba prohlášena za nezákonnou a poskytnout za ní peněžité zadostiučinění.

Závěr

Při vědomí postulátu, že stát musí nést odpovědnost za nezákonný výkon veřejné moci, jsem přesvědčen nejenom o tom, že odškodnění za nezákonný výkon veřejné moci musí existovat, ale zároveň musí být způsobilé nemajetkovou újmu odčinit.

Tak lze přitom efektivně učinit pouze v situaci, pokud je odškodnění poskytnuto bezprostředně poté, co je nezákonnost deklarována. I proto mám to, že současná praxe odčinění nemajetkové újmy za nezákonnou vazby není schopna efektivně odškodnit poškozené osoby a že zasluhuje v tomto směru revizi.

Mgr. Pavel Kohút,
advokát

[Mgr. Pavel Kohút, advokát](#)

V Jámě 699/1
110 00 Praha 1 - Nové Město

Tel.: +420 733 539 755
E-mail: pavel@kohut.legal

---

^[1] Orgán příslušný k předběžnému projednání nároku.

- [2] Zákon č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.
- [3] Kolba, J., Šuláková, M. Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci. Praha: Leges, 2014, s. 63.
- [4] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2015 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2486/2013, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 15150.
- [5] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. Rc 52/2012.
- [6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012 ve věci sp. zn. 30 Cdo 914/2011, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 12100.
- [7] Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2016 ve věci sp. zn. III. ÚS 1391/15, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 10/2016.
- [8] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2015 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2486/2013, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 15150, či např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2018 ve věci sp. zn. 30 Cdo 136/2018, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 18253.
- [9] Přesto nedoporučuji vyčkávat s uplatněním nároku až na pravomocné skončení trestního stíhání, ale považuji za vhodné nárok uplatnit v 6 měsíční promlčecí lhůtě počítané od okamžiku zrušení rozhodnutí o vazbě. Lze tím předejít možnému uplatnění námítky promlčení ze strany Ministerstva spravedlnosti.
- [10] Zákon č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník.
- [11] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2015 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2486/2013, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 15150.
- [12] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. Rc 52/2012 Sb, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012 ve věci sp. zn. 30 Cdo 914/2011, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 12100, či také Simon, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 155.
- [13] Srov. § 32 odst. 3 OdpŠk.

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)